

בס"ד. שיחת ש"פ שופטים, ד' אלול, ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. בהמשך להמדובר בהתוועדות שלפנ"ז¹ אודות שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (מחג הפסח²) שבה מתאר את אורת חודש אלול בליובאוויטש (החל משבת מברכים), הנה התחלת הפיסקא שבה מדובר אודות חודש אלול היא: "לאחרי שבת נחמו התחילו כבר ללמוד לאחר מעריב, לקיים מ"ש³ קומי רוני בלילה"⁴ (ולאח"ז ממשך אודות שבת מברכים חודש אלול).

ויש לומר הביאור בזה בדרך אפשר⁵ — שזהו לפי שהעבודה דחודש אלול קשורה גם עם ההוספה בלימוד התורה.

והענין בזה:

אע"פ שהעבודה דחודש אלול היא עבודת התשובה, שהיא למעלה מענין התורה, שלכן מכפרת התשובה גם על ענין התורה גופא (על ביטול תורה, היפך כבוד התורה, וכיו"ב), מ"מ, ע"י הקדמת ענין התורה [כבנדרו"ד, שלאחרי שבת נחמו מוסיפים בלימוד התורה, וזוהי ההקדמה לעבודת התשובה שבחודש אלול], ניתוסף בעבודת התשובה שנעשית באופן נעלה יותר.

וההסברה בזה — לפי שהתורה ענינה אור, כמ"ש "תורה אור", והרי פעולת האור היא (לא לברוא מציאות חדשה, אלא) להאיר ("באלייכטן"), היינו, לגלות את הדבר באופן שיהי' נראה כפי שהוא לאמיתתו, בכל פרטיו, ועד לידיעה בעצם הענין, הרבה יותר מאשר לולי האור. ובאופן כזה היא גם פעולת התורה על התשובה — שהתורה מאירה את ענין התשובה, לידע ולהכיר מהותה וגודל פעולתה ("ווי וייט זי קען אויפטאָן"), אשר, ידיעה זו כשלעצמה מהוה נתינת כח לעבודת התשובה.⁷

ב. הביאור בהמשך השיחה הנ"ל (לאחרי תיאור אוירת שבת

(1) שיחת ש"פ ראה בתחלתה (לעיל ע' 309 ואילך). וש"נ.
 (2) לקו"ד ח"א קטו, ב ואילך.
 (3) איכה ב, יט.
 (4) ראה תרגום לאיכה שם. תמיד ספ"ד.
 (5) ראה גם תו"מ חל"ז ס"ע 224 ואילך.
 (6) משלי ו, כג.
 (7) ראה גם לעיל ע' 311. וש"נ.

מברכים אלול ומאמרי החסידות שנאמרו בו), אודות ההתעוררות מהשינה⁸ ע"י שמיעת תקיעת שופר — שב' הלשונות "שלאָפֿן" ו"פֿאַרשלאָפֿן"⁹ הם ב' הענינים דשינה ותרדמה שנזכרו ברמב"ם¹⁰ בהרמז דתק"ש דר"ה, ששייכים לתשובה דמלכיות (שלא למרוד במלכותו ית"י¹¹), ולאח"ז באים למדריגות התשובה ששייכים לזכרונות ושופרות, וכל ענינים אלו ישנם בהעלם בתקיעות דאלול¹², שלכן יש בהם ג' הקולות דתקיעה שברים ותרועה¹³ —

הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס¹⁴ בלקו"ש ח"ט ס"ע 130 ואילך.

*

ג. כאן המקום להוסיף בנוגע להמדובר לעיל¹⁵ בפירוש רש"י על

ד"ה להבין כו' בתחילת ספר התניא (נדפס בקיצורים והערות לספר התניא ע' מא ואילך), ש"יש עונש למי שאינו ירא ובטל, כי אז נקרא מורד במלכות", ובזה יובן מה שאמר רבי יוחנן בן זכאי לתלמידיו כשחלה, איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי כו' (ברכות כח, ב), שזהו "לפי שיש עונש מלמעלה גם לא עבור מעשה בלבד, רק מחמת חסרון היראה והביטול, שאז נקרא מורד במלכות כו'".

(12) ראה גם תו"מ חכ"ח ע' 289. וש"נ.
(13) אף שלכאורה הי' מתאים יותר שהתקיעות דאלול יהיו כמו התקיעה במוצאי יוהכ"פ ("סימן לסילוק שכינה למעלה, כמו שהי' במ"ת, שכשעלתה שכינה נאמר במשוך היובל וכו', ונאמר עלה אלקים בתרועה" (שו"ע אדה"ז אר"ח סוסתרכ"ג. וש"נ)), כיון ששניהם אינם מן התורה, ואפילו לא מדברי סופרים, אלא רק מנהג ישראל (ש"תורה הוא"), והרי התקיעה דמוצאי יוהכ"פ (שגם היא קשורה עם ר"ה) אינה כמו התקיעות בר"ה (תשר"ת תש"ת תר"ת), אלא תקיעה אחת בלבד, תקיעה גדולה (הקשורה עם הענין ד"תקע בשופר גדול"). — וראה גם לקו"ש חל"ד ע' 96 ואילך. תו"מ סה"מ אלול ריש ע' רכט.

(14) בשילוב שיחת ש"פ שופטים תשכ"ט.
(15) שיחת ש"פ עקב בסופה (לעיל ע' 302). וש"נ.

(8) ויש לבאר גם הדיוק דשעה שש בבוקר ("ליגענדיג אין בעט זעקס אַ זייגער אין דערפרי") — שזהו לפי שמתקרבם כבר לחודש תשרי שבו היום והלילה שוים (כמו בחודש ניסן), י"ב שעות יום וי"ב שעות לילה, כך, שהתחלת זריחת החמה (שאו מתחילה עבודת היום*) היא לערך בשעה שש בבוקר. (9) וכאן רואים עד כמה יש לדייק ב"דברי הרב" (ראה גם תו"מ חמ"ח ע' 369 הערה 23. וש"נ), גם בשחיה שנאמרת ב"שאַרגאַן" — אף שבדרך כלל הדיוק בתיבות הוא בעיקר בתורה שבכתב אפילו לגבי תושבע"פ.
(10) הל' תשובה פ"ג ה"ד. וראה גם תו"מ ח"ח ע' 82 ואילך. וש"נ.

(11) כולל גם כללות ענין היראה והביטול, שזהו עיקר ענין המלוכה, כמ"ש (פרשתנו יז, טו) "שום תשים עליך מלך", "שתהא אימתו עליך" (סנהדרין כב, א (במשנה). וש"נ), וכפי שמבאר הצ"צ במאמר דערב ר"ה (שנת תרט"ו**),

(* ומה שיש עניני עבודה שמתחילים מבעלות השחר — הרי זה באופן שכוללים בבעודת היום גם חלק מהלילה, כדי שתהא "מדה טובה מרובה כו'" (יומא עו, א. וש"נ). (** ראה "ספר התניא — ביבליוגרפיי" (להר"י ש"י מונדשיין — קה"ת תשמ"ב) ע' 182 הערה 2.

הפסוק¹⁶ "כל המצוה", "שאינה נקראת המצוה אלא על שם הגומרה" — שאף א' לא שם לב ("קיינער האָט זיך ניט געכאַפּט") שזהו ענין שנוגע במיוחד לזמן זה, גמר וסוף השנה.

ובהקדמה:

ענין קריאת המצוה ע"ש הגומרה הוא — לא רק אם המתחיל במצוה לא גמר אותה בגלל החסרון בעבודתו, מצד פיתויי היצר כו', אלא אפילו אם ע"פ תורה לא הי' יכול לגמור אותה, גם אז נקראת המצוה על שם הגומרה דוקא.

ועד"ז בנוגע לה"גומרה", שכל המצוה נקראת על שמו, גם כאשר לא התחיל במצוה לפי שע"פ תורה הי' עסוק בענינים אחרים,

וכמו בדוגמא שמביא רש"י¹⁶ ש"עצמות יוסף . . משה לבדו נתעסק בהם להעלותם", ואילו כל ישראל "נתעסקו בביזה"¹⁷, שהתעסקות בני"י בביזה לא היתה בגלל שהיו חפצים בכסף וזהב, אלא בגלל שהוצרכו לקיים ציווי הקב"ה: "ושאלה אשה משכנתה גו' כלי כסף וכלי זהב גו' ונצלתם את מצרים"¹⁸, ובפרט ע"פ ביאור החסידות שזהו ענין דבירור והעלאת ניצוצי הקדושה שהיו במצרים¹⁹,

ולכאורה, כיון שהסיבה לכך שבנ"י לא התעסקו בארונו של יוסף היא ע"פ ציווי התורה, היינו מצד נפשם האלקית, שזוהי אמיתת המציאות של איש ישראל (ולא מצד פיתויי יצה"ר, שאין לו מציאות אמיתית), נמצא, שמצד מציאותם האמיתית לא היו שייכים למצות ההתעסקות בארונו של יוסף.

ואעפ"כ, כיון שבפועל הם אלו שגמרו את המצוה, הרי כללות מצוה זו נקראת על שמם.

ד. וזהו גם ביאור המעלה הנפלאה של דורנו, דרא דעקבתא דמשיחא — שהוא המשלים וגומר כוונת ותכלית כל הבריאה כולה:

תכלית בריאת עוה"ז וכל סדר השתלשלות הוא לפי "שנתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים"²⁰, וזוהי עבודת בני"י במשך כל הדורות, "לנקות" את ה"דירה" — עולם הזה — "כמשל המלך בשר

20) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.
ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפל"ו.
ובכ"מ.

16) עקב ח, א.
17) סוטה יג, א.
18) שמות ג, כב.
19) ראה תר"מ חמ"ט ע' 7 ואילך. וש"נ.

ודם שרוצים לעשות לו דירה נאה, שצריכים לפנות ההיכל מכל לכלוך וטינוף כו", כדי שה"מלך" יוכל להיכנס אל הדירה²¹.

[ומ"ש בתניא²² אודות המשל מ"מלך גדול ורב (ש)מראה אהבתו .. לאיש הדיוט ונבזה .. המוטל באשפה ויורד אליו כו" — הרי זה בנוגע לפעולת המלך (הקב"ה) כדי להוציא איש ישראל משם (כהמשך הלשון שם: "מקימו ומרימו מאשפתו"); אבל בשביל לעשות דירה למלך, יש צורך שתהי' דירה נק' דוקא].

וגמר עבודה זו — ששלימותה תהי' לעת"ל, כשיקיים היעוד²³ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ" — הוא דוקא ע"י דרא דעקבתא דמשיחא.

ומובן, שהעבודה שדורות הראשונים לא גמרו עבודה זו, אינה מצד איזה חסרון בעבודתם — שהרי אדרבה: כבר בגלות מצרים ביררו בני"ר ב"ב ניצוצים²⁴, כמרומז במ"ש²⁵ "וגם ערב רב עלה אתם", ומאז נשאר רק פ"ו ניצוצות (כהגימטריא דשם אלקים) שמבררים אותם במשך כל הדורות, ואח"כ היו הדורות של הנביאים והזקנים כו', תנאים ואמוראים כו', ואילו העבודה של דורנו זה, דרא דעקבתא דמשיחא, אינה אלא לברר ה"פכים קטנים"²⁶, ובלשון הידוע, שצריכים רק לצחצח את הכפתורים של לבושי השרד ("צופוצן די קנעפלאך פון דעם מונדיר")²⁷,

ואעפ"כ, כיון שרק ע"י עבודת דרא דעקבתא דמשיחא נגמרת לגמרי העבודה של נקיון הדירה, ועי"ז נשלמת הכוונה של כללות סדר ההשתלשלות להיות לו ית' דירה בתחתונים — הרי אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה!

ולהעיר, שהעילוי של הגומר את המצוה אינו נמדד בגודל העבודה בכמות או באיכות, אלא גם כאשר עוסק בדברים קטנים ופשוטים לפי ערך המתחילים במצוה, ענינים שהם בבחינת "צחצוח הכפתורים" בלבד — יש בזה העילוי של הגומר את המצוה, שנקראת כולה על שמו.

ולא כמו אלו שחושבים שצריך לעסוק בהתבוננות ב"יחודא עילאה", ובמה נחשב הוא להיות זהיר בעניית אמן יהא שמי' רבא... אלא צריכים להשלים ה"פכים קטנים", גם אם הם עבודות פשוטות, כמו עניית

במג"ע אופן נח. תו"א בא ס, ג. ובכ"מ.

(25) בא יב, לח.

(26) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 181. ועוד.

(27) ראה סה"ש תרפ"ט ע' 42. וש"נ.

(21) לקו"ת בלק ע, ג.

(22) פמ"ו.

(23) זכר' יג, ב.

(24) ראה כנפי יונה ח"ג סנ"ו. הובא

אמן יהא שמיי רבא באופן פשוט²⁸ (שהרי אינו בדרגתו של הרה"צ ר' נחום מטשערנאָביל, שהי' שמן בגופו מהתענוג שלו בעניית אמן יהא שמיי רבא²⁹), וכמו כן ליהרר שלא לדבר בעת התפלה וכו'³⁰.

ועיי השלמת פכים קטנים כאלו גומרים את העבודה של כל הדורות כולם, ואין המצוה נקראת אלא על שם גומרה — שזה נחשב כאילו הוא עשה את כללות העבודה כולה, לעשות לו ית' דירה בתחתונים!

ה. וכן הוא בנוגע לעבודה דחודש אלול, שעל ידה נגמרת ונשלמת העבודה של כל השנה כולה:

חודש אלול הוא הזמן שניתן לבני לתקן ולהשלים את העבודה של כל השנה כולה. וכפי שמצינו בנוגע לעשרת ימי תשובה, שבין ר"ה ליוה"כ פ' יש שבעה ימים רצופים, שכוללים את כל ימי השבוע, ובכל אחד מהם מתקנים יום מסויים בשבוע בכל השבועות של כל השנה שעברה (כדאיתא בכתבי האריז"ל³¹). וכן הוא בנוגע לימי חודש אלול שבא בהקדמה לעשיית, שבהם מתקנים את כל ימי השנה כולה.

והכוונה בזה — לא רק לענין התשובה כפשוטה על ענינים בלתי-רצויים, אלא גם לגמור ולהשלים את הענינים הטובים שהתחילו בהם [ע"ד משנת"ל (ס"ג) בענין "אין המצוה נקראת אלא ע"ש הגומרה", שזהו גם כאשר הסיבה לכך שהגומר לא התחיל את המצוה היא (לא מצד פיתויי היצר, אלא) מצד חשבונות של נפש האלקית] — שעיי העבודה דחודש אלול ניתוסף בהם שלימות.

ובפרטיות יותר:

אם הי' חסר בענין החיות בעסק התומ"צ, שנעשו רק בדרך "מצות אנשים מלומדה"³², ובלשון שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר הנ"ל: "פאַרשלאָפּן" — הנה בחודש אלול ניתן לתקן זה, והיינו, שעיי"ז שבמשך חודש אלול מתעטף בטלית וציצית ומניח תפילין וכו' בחיות פנימית ("אויף אַן אלול'דיקן אופן"), אזי ממשיך חיות במעשה המצוות שלו שנעשו שלא כדבעי במשך כל השנה כולה. וע"ד המבואר בתניא³³ בנוגע

28) ראה גם תו"מ חל"ט ע' 191.
 29) סה"מ תרס"ט ס"ע נ. תרע"ח ע' קצט
 (נעתק ב"היום יום" טו תמוז). וראה סה"ש
 תרפ"ט ע' 46. וש"נ.
 30) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שקיבל
 מכתב-תלונה על הדיבור בשעת התפלה —
 לא מהגבאי או השמש כו', אלא מאחת
 הנשים הצדקניות...
 31) שער הכוונות דרושי ר"ה (קודם
 דרוש א'). סידור האריז"ל (עשיית).
 32) ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג,
 ב). ובכ"מ.
 33) קו"א קנד, ב.

לתפלה שלא בכוונה, ש"יש לה תיקון בקל לחזור ולעלות כשמתפלל בכוונה אפילו תפלה אחת מלוקטת מתפלות כל השנה".

זאת ועוד:

גם כאשר עסק התומ"צ הי' כדבעי, הרי יתכן שעבודתו במשך כל השנה היתה רק בכח אתערותא דלעילא — "דודי לי", מצד למעלה, כענין עבודת הצדיקים, ולא מצד ה"מטה" גופא, "אני לדודי", כענין עבודת התשובה.

והתיקון על זה נעשה ע"י העבודה דחודש אלול, כי, אע"פ שגם בו יש נתינת כח מלמעלה על ענין העבודה, שזוה"ע המשכת וגילוי י"ג מדה"ר³⁴ [וכמבואר בהתוועדות הקודמת: שאע"פ שסדר העבודה דאלול הוא "אני לדודי" ואח"כ "ודודי לי", הרי על זה גופא צ"ל אתערותא דלעילא, והו"ע "השמים כסאי" שקדם ל"הארץ הדום רגלי"³⁵], הרי זה פועל סוכ"ס הענין ד"אני לדודי", שתהי' עבודת האדם מלמטה, שהוא ה"גומרה", ועי"ז הרי הוא "גומר" ומתקן את כל עבודתו במשך כל השנה כולה, שתהי' בה המעלה דעבודת המטה, כענין "לא תבא צדיקא בתיובתא"³⁶ — המשכת מעלת התשובה בעבודת הצדיקים, ועד לתשובה מאהבה — שזוהי התשובה דחודש אלול, שענינו "אני לדודי גו", שמורה על ענין האהבה³⁷ — שעל ידה "זדונות נעשו לו כזכות"³⁸.

וכיון שחודש אלול "גומר" את המצוה, לכן "אין המצוה נקראת אלא על שם הגומרה", שעל שמו נקראת כללות עבודת כל השנה.

והיינו, שע"י העבודה דחודש אלול מגביהים ומעלים את העבודה של כל השנה כולה שתהי' ברוח של "אלול" ("א אלולדיקע"), באופן ד"אני לדודי", ועי"ז פועלים את ההמשכה מלמעלה, "דודי לי", בנוגע לכל הענינים, עד לבני חיי ומזוני רויחי.

* * *

ו. בהאמור לעיל (ס"ג) שהסיבה לכך שבנ"י "נתעסקו בביזה" (ולא בארוננו של יוסף) היתה כדי לקיים ציווי הקב"ה "ונצלתם את מצרים" — צריך להבין:

(34) ראה לקו"ת ראה לב, א ואילך. שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.
 (35) ישע"י סו, א. (37) ראה ב"ח לטווא"ח סתקפ"א (ד"ה והעבירו).
 (36) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי (38) יומא פו, ב.

הרי משה רבינו התעסק בארונו של יוסף, למרות הציווי "ונצלתם את מצרים", ומזה מוכח שההתעסקות בארונו של יוסף גדולה יותר מקיום הציווי ונצלתם את מצרים?!

אך הענין יובן ע"פ מארז"ל שעי"ז שההתעסקות בארונו של יוסף היתה ע"י משה רבינו בעצמו, ש"אין בישראל גדול ממנו"³⁹, ניתוסף בכבודו של יוסף.

ולכאורה: אם כל ששים רבוא מישראל היו עוסקים בכך (ובפרט שזוהי חובת הציבור), ה" ניתוסף עוד יותר בכבודו של יוסף.

אלא שמכאן יש להוכיח בנוגע לשקו"ט בענין כמות ואיכות, מי מהם מכריע⁴⁰ — שגדלותו של משה (איכות) הכריעה את הכמות של ששים רבוא מבנ"י.

והענין בזה — שבשביל ההתעסקות בארונו של יוסף יש צורך במעלת האיכות, כי, "עצמות יוסף" מורה על העצמיות דיוסף⁴¹, בחי' שלא שייך בה ענין החורבן כו', ולכן, העלאת עצמות יוסף היתה צריכה להיעשות ע"י משה רבינו דוקא, מצד מעלת האיכות שבו.

וכיון שכללות מצות ההתעסקות בארונו של יוסף נקראת על שם בנ"י שגמרו את המצוה, עכצ"ל, שבגמר התעסקות בנ"י בארונו של יוסף היתה גם מעלת האיכות, כאילו עסק בזה משה רבינו בעצמו.

ויש לומר, שלכן למדים ש"אין המצוה נקראת אלא על שם הגומרה" מענין זה דוקא, כדי להורות שהגומר את המצוה יש בו מעלת האיכות, וזה גופא הוא הטעם שהגומר פועל שלימות בכל המצוה כולה, עד שכללות המצוה נקראת על שמו.

ז. וכן הוא בנוגע לעבודה של חודש אלול:

הסיבה לכך שבעבודת חודש אלול ישנו הכח "לגמור" את העבודה דכל השנה כולה ולהמשיך בה שלימות, היא, לפי שיש בה מעלת ה"איכות", באופן ש"אין גדול ממנו".

וזהו מה שמבואר באחרונים⁴², שגם אלה שעיקר עסקם הוא בתורה, הנה "בחודש אלול היו מניחים מקצת לימודם לעסוק בתפלה ובתחנונים"⁴³.

(41) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 86. וש"נ.

(42) ראה ברכי יוסף אור"ח סתקפ"א סק"ו. הובא באלף למטה במטה אפרים שם סקט"ו. (43) אע"פ שטמ"ו באב מוסיפים בתורה

(39) סוטה ט, ב (במשנה).

(40) ראה לקח טוב (להר"י ענגל) כלל טו-טז. וראה גם לקו"ש חכ"ד ס"ע 95 ואילך. וש"נ.

והיינו, שנוסף על המבואר בפוסקים ענין ריבוי התפלות והסליחות בנוגע לעשי"ת⁴⁴, יש להתחיל בזה כבר בחודש אלול, וכמנהג ישראל שמוסיפים אמירת המזמור "לדוד ה' אורי וישעי"⁴⁵, וכן ג' הקאפיטלאך שמוסיפים בכל יום מימי חודש אלול⁴⁶, וכן בנוגע לאריכות ההתבוננות בתפלה.

והענין בזה — לפי שדוקא בעבודת התפלה יש איכות עצומה ש"אין גדול הימנה" בכל שאר עניני התומ"צ, כמבואר בלקוטי תורה⁴⁷, שענין התפלה מעמיד ומקיים את המצוות, כמשל חוט השדרה שהוא המעמיד ומקיים את האברים, אע"פ שהוא בעצמו אינו ממנין האברים. ולכן, ההוספה בעבודת התפלה בחודש אלול היא הגומרת את עבודת כל השנה כולה וממשיכה בה שלימות, כנ"ל.

ח. וענין זה פועלים ע"י גילויי בחי' משה שבנפש כל אחד מישראל — כמבואר בתניא⁴⁸ בכיבור מאמר רז"ל⁴⁹ "לגבי משה יראה מילתא זוטרתיה היא" — שזוהי בחינת "אין גדול ממנו" שבנפשו, ומבחינה זו נמשכת חיות בכל אברי הגוף, עד לבחינת רגלים, כמ"ש⁵⁰ "שש מאות רגלי העם אשר אנכי בקרבו".

ויש לומר, שכן הוא גם בענין העלאת ארונו של יוסף, כי, אף שלכאורה לא הי' משה הגומר את המצוה, שהרי הכניסה לארץ ישראל (שעל ידה נגמרה העלאת ארונו של יוסף) היתה ע"י יהושע, הנה הגמר האמיתי (שהרי ב"גמר" גופא יש כמה דרגות) אכן יהי' ע"י משה רבינו, כי הגמר האמיתי של הכניסה לארץ ישראל יהי' בגאולה האמיתית והשלימה, עלי' נאמר⁵¹ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", וכניסה זו תהי' ע"י משה רבינו — "גואל ראשון הוא גואל אחרון"⁵².

ונקודת הענין — שלמשה הי' איכפת ("אים האָט פאַר־אַרט") שלא

וש"נ (נעתק ב"היום יום" א אלול, ר"ח).

47 בלק ע, ד.

48 רפמ"ב.

49 ברכות לג, סע"ב. וש"נ.

50 בהעלותך יא, כא.

51 מיכה ז, טו.

52 ראה שמו"ר פ"ב, ד"ו. דב"ר ספ"ט.

זח"א רנג, א. שער הפסוקים ויחי מט, יו"ד.

תו"א משפטים עה, ב.

(וכמו שהובא גם בשיחה הנ"ל: "לאחרי שבת נחמו התחילו כבר ללמוד לאחר מעריב, לקיים מ"ש קומי רוני בלילה") — מ"מ, מר"ח אלול צריכים להוסיף יותר בענין התפלה.

44 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתר"ב ס"ב. וש"נ.

45 מטה אפרים שם ס"ו. וש"נ. וראה

בארוכה שער הכולל פי"א סקכ"ח. וש"נ.

46 ראה כתר שם טוב בהוספת סרמ"ד.

זכה לגמור את המצוה, ומצד עצמו רצה להיכנס לארץ ישראל ולגמור את המצוה, והסיבה לכך שבפועל לא נכנס לארץ ישראל היתה רק לפי שנגזר על דורו שלא יכנסו לארץ, ולהיותו רועה נאמן שלא יעזוב את צאן מרעיתו, הסכים להישאר במדבר (כמבואר במדרש⁵³), ולכן יזכה סוכ"ס לגמור את המצוה, בכניסה לארץ בגאולה האמיתית והשלימה, שתהי' נקראת על שמו — "גואל ראשון הוא גואל אחרון".

וכך הוא לענין העבודה דדרא דעקבתא דמשיחא, שהוא הגומר את התכלית של כללות סדר ההשתלשלות (כנ"ל ס"ד), ולכן נקראת על שמו, ובימיהם — בימינו — "תושע יהודה וירושלים"⁵⁴.

ט. ומכל זה מובן עד כמה צריכים לייקר את הזמן של חודש אלול, ולוודא שלא ליפול בתרדמה או שינה ("שלאַפֿן" או "פאַרשלאַפֿן") כו'. ולהעיר, שכללות ענין השינה הו"ע שצריך להיות גם ע"פ התורה⁵⁵, ובלשון הכתוב⁵⁶ "ושכבת וערבה שנתך", אבל, כדי שיוכל להיות ענין הבחירה, "ובחרת בחיים"⁵⁷, נעשה ענין השינה גם בלעו"ז, ולא רק שינה, אלא גם תרדמה, וכמבואר גם במאמר דשנת תש"ב⁵⁸ (לפני כ"ה שנה) החילוק ביניהם, ש"הישנים יודעים שהחלום אינו אלא חלום, שהוא שקר, אבל הנרדמים חושבים את השקר לאמת", וממשיך לבאר: "וזהו עורו ישנים משנתכם, דלהישנים מספיק ענין ההתעוררות, אבל הנרדמים צריכים הקיצה, והוא ע"י רעש וקול המחריד כו'", ובלשון הכתוב⁵⁹ "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו".

וזהו גם מ"ש בשיחה הנ"ל "מען דאַרף זיין אַ מענטש, מען דאַרף די צייט ניט פאַרשלאַפֿן" — שהרי מעלת האדם על בעלי-חיים היא מצד ענין השכל, ופעולת השכל היא דוקא בשעה שהאדם ער ולא ישן (ובודאי לא במצב של תרדמה), שאז רואה כל דבר (לא רק בראי' בעלמא, אלא) כפי שהוא לאמיתו, ע"י ההתבוננות בשכלו לראות את הדבר ע"פ "תורה אור" (כנ"ל ס"א).

ומזה מובן, שלצורך העבודה דחודש אלול, לא די בשלילת ענין התרדמה בלבד, אלא צריך לשלול גם את ענין השינה, ורק אז יוכל לתקן ולהשלים את כל הדרוש.

ואילך. וש"נ.

56 משלי ג, כד.

57 נצבים ל, יט.

58 סה"מ תש"ב ע' 7.

59 עמוס ג, ו.

53 ראה תחומא חוקת יו"ד. ועוד.

54 ירמ' לג, טז. וראה תניא אגה"ק

סוסכ"ג.

55 ראה רמב"ם הלי' דעות פ"ד ה"ד.

וראה גם התועדויות תש"נ ח"ד ס"ע 90

וכל זה צריך להיות באופן של זריזות, ומה גם שענין הזריזות צריך להיות גם בכל השנה כולה, וכמבואר באגה"ק⁶⁰ גודל מעלת הזריזות, ש"זריזותי" דאברהם אבינו ע"ה היא העומדת לעד לנו ולבנינו עד עולם", אלא שבחודש אלול צריך להיות ענין הזריזות בהדגשה יתירה [כמו בנוגע לכללות ענין התשובה, שכל השנה כולה זמנה הוא⁶¹, אלא שבחודש אלול הרי זה בהדגשה יתירה], כיון שאז מתקנים ומשלימים את העבודה של כל השנה כולה.

* * *

י. מאמר (כעין שיחה) ד"ה שופטים ושופטים תתן לך גו'.

* * *

יא. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁶² "תמים תהי' עם ה' אלקיך", "התהלך עמו בתמימות וכו'" — ש"תמים" כאן אינו מלשון שלימות (כבכל מקום), שצריך לקיים כל תרי"ג המצוות (שהרי פסוק זה בא בהמשך להאיסור ד"קוסם קסמים מעונן וגו' התועבות האלה"⁶³), אלא "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו", שלכן לא תשאל אצל קוסם ומעונן, כי "לא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות". [ומ"ש לאח"ז⁶⁴ "כי הגוים האלה .. אל מעוננים וקוסמים ישמעו ואתה לא כן גו'" (שהרי "השרה שכינתו על הנביאים ואורים ותומים" — נביאים כנגד מעונן, ואורים ותומים כנגד קוסם), אלא "נביא גו' יקים לך ה' אלקיך אליו תשמעון" — אינו המשך (וטעם) לענין שלפניו, אלא התחלת ענין חדש. ואין זה בסתירה לכך ש"לא תחקור אחר העתידות" — "תחקור" דייקא, שמורה על השתדלות יתירה בגלל דאגה יתירה, משא"כ שאלה ודרישה בלבד].

"ואז תהי' עמו ולחלקו", דכיון ש"בגלל התועבות האלה ה' אלקיך מוריש אותם (מן הארץ) מפניך"⁶⁵, לכן, השכר על "תמים תהי'" הוא ירושת הארץ, חלקו של הקב"ה — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חי"ד ע' 64 ואילך.

* * *

שידובר על פירוש רש"י זה.

63 שם, יו"ד-יב.

64 שם, יד-טו.

60 סכ"א.

61 ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ו.

62 פרשתנו יח, יג. — כ"ק אדמו"ר

שליט"א אמר, שמסתמא הכריזו והודיעו כבר

יב. בהמשך להמדובר (סי"א) אודות "תמים תהי' גו'" — הנה כאן המקום להעיר אודות המדובר לעיל⁶⁵ בקשר עם מלאות שבעים שנה להתייסדות ישיבת תומכי תמימים⁶⁶:

בקשר למאורע זה — הדפיסו⁶⁷ ממש"נ בהתוועדות⁶⁸ בנוגע למעלת המספר שבעים שנה, שאמרו חז"ל⁶⁸ "בן שבעים לשיבה", ויש גירסא נוספת: "בן שבעים לזקנה".

ובכן:

אמרתי וביקשתי כמ"פ בנוגע לרשימת ההנחות, שבכל אופן, הן אם זוכרים בדיוק והן אם לאו כו', הנה לכל-הפחות כשמעתיקים פסוק או מאמר רז"ל, יסתכלו בפנים ויעתיקו את הלשון בדיוק.

ואעפ"כ, למרות שמארז"ל הנ"ל הוא במשנה במסכת אבות, שנדפסה גם בסידורים השוים לכל נפש, גם לעמי-הארץ, נשים וטף, ושם מפורש "בן שבעים לשיבה" (ואילו ענין ה"זקנה" שייך ל"בן ששים") — הדפיסו שיש בזה שתי גירסאות, ופירסמו זאת בכל קצוי תבל!... ואח"כ באים אלי בטענות: היכן יש גירסא כזו, וצריכים "ללמד זכות" שכנראה מצאתי באיזה מקום גירסא שונה.

יג. ולגופו של ענין:

כוונתי היתה למ"ש בפירוש רש"י על מאמר המשנה "בן שבעים לשיבה": "נ"א [נוסחא אחרינא (ולא גירסא אחרת)] לשיבה זקן גמור הוא, שנתלבנו רוב שערותיו, כי היכי דאשכחנא בר' אלעזר בן עזרי' בברכות⁶⁹, דהדרי ל' תמניסר דרי שערות לבנות של זקנה, וקאמר איהו לנפשי' הרי אני כבן שבעים שנה, אלמא לע' מתלבן כבר רוב שער האדם".

ונמצא, שלפי הנ"א שייך ענין הזקנה לא רק לגיל ששים ("בן ששים לזקנה"), אלא גם לגיל שבעים, והיינו, שבגיל ששים מתחיל ענין הזקנה, ובגיל שבעים נעשה "זקן גמור", כך, שבענין הזקנה גופא יש ב' דרגות: התחלת הזקנה — "בן ששים לזקנה", ו"זקן גמור" — "בן שבעים לשיבה".

והענין בזה — שזקנה קשורה עם ליבון השערות ("שערות לבנות של זקנה")⁷⁰, ולכן, כאשר "נתלבנו רוב שערותיו", כמו אצל ראב"ע

65) שיחת י"ב תמוז ס"א (לעיל ע' 212).

66) ט"ו אלול תרנ"ז — תשכ"ז.

67) ב"הזמנה" לדינער לרגל מלאות

68) ראה גם ב"מ פו, א ובחדא"ג שבעים שנה להתייסדות ישיבת תורת.

68) אבות ספ"ה.

69) כח, א.

70) ראה גם ב"מ פו, א ובחדא"ג

מהרש"א שם.

ד"אהדרו לי' תמני סרי דרי (שמונה עשרה שורות) חירותא", שזהו רוב הזקן — אזי "זקן גמור הוא".

[ועפ"ז אתי שפיר מה שמצינו⁷¹ בדוד הן לשון זקנה והן לשון שיבה בהיותו בן שבעים שנה — כיון ש"שיבה" היא גמר הזקנה].

יד. אך עדיין צריך להבין מהי המעלה בשערות לבנות:

בשלמא בנוגע לראב"ע שמינהו לנשיא בהיותו בן י"ח שנה, "אתרחיש לי' ניסא ואהדרו לי' תמני סרי דרי חירותא", כדי שלא יהי נראה כאברך צעיר ("א יונגער-מאן טשיק"), ואז יוכלו להתייחס אליו מתוך דרך-ארץ; אבל לולי זאת, מהי המעלה בשערות לבנות?!

ויובן ע"פ מ"ש במדרש⁷² ש"אמר לו הקב"ה (לאברהם) .. בא לבוש לבושי, ואברהם זקן בא בימים", כמו ש"הקב"ה נקרא עתיק יומין", דכתיב⁷³ "ועתיק יומין יתיב לבושה כתלג חיור", והיינו, ששערות לבנות כשלעצמם הם ענין נעלה, שמורה על לבושו של הקב"ה כו'⁷⁴.

וענין זה (שהקב"ה אמר לאברהם "בא לבוש לבושי") קשור גם עם המדובר לעיל (סי"א) בענין "תמים תהי' עם ה' אלקיך", "התהלך עמו בתמימות כו'", כפי שמצינו גם אצל אברהם, שעליו נאמר⁷⁵ "ומצאת את לבבו נאמן לפניך", מצד ענין האמונה והתמימות כו'⁷⁶.

וכמשנת"ל שאין זה בסתירה לענין הנבואה, שיתחדש קודם ביאת המשיח⁷⁷, שזהו כללות הענין ש"גלה סודו אל עבדיו הנביאים"⁷⁸, שהם רבותינו הקדושים נשיאי חב"ד, עד לכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שגילו לנו כיצד צריכה להיות ההכנה לביאת המשיח⁷⁹.

(76) ראה ב"ר רפמ"ג, רפמ"ד, רפ"ס.
 (77) ראה אגרת תימן (להרמב"ם) פ"ג (קרוב לסופו). וראה גם לקו"ש חי"ד ע' 74
 הערה 32. תו"מ חי"ז ע' 80 הערה 29. וש"נ.
 (78) עמוס ג, ז.
 (79) חסר הסיום (המור"ל).

(71) ראה ב"ר פנ"ט, ג.
 (72) שם ספנ"ח, ובמת"כ ופרש"י.
 (73) דניאל ז, ט.
 (74) ראה גם תו"מ סה"מ חשון ע' שטו.
 וש"נ.
 (75) נחמ"י ט, ח.